

Darbeler çağı yeniden

ABD emperyalizmi son yıllarda "arka bahçesini" yeniden düzenlemek için artan bir yoğunlukla müdahalelerde bulunuyor. "Arka bahçesi" olarak gördüğü Latin Amerika'nın en büyük ülkesi Brezilya başta olmak üzere birçok ülkede muradına ermişti zaten. Ancak son zamanlarda iki kötü haber almıştı; Bolivya'da Evo Morales yeniden kazanmış, Arjantin'de de sol Peronist siyaset yeniden iktidara gelmişti. Bu arada 1973'teki faşist darbeye baştan aşağı yeniden düzenlediği Şili'de de kitlesel halk tepkileri nihayet neoliberal politikaların mirasçısı olan mevcut iktidara geri adım attıracak kazanımlara erişmişti. Eski "baş ağrısı" Venezuela'da ise muradına bir türlü (henüz) ulaşamamıştı.

Başkan Evo Morales, kazandığı seçimler sonrasında ABD emperyalizmi ve onunla içli dışlı olan büyük sermaye gruplarının kışkırttığı kitlelerce, seçimlerde hile yapıldığı sahte gerekçesiyle "seçimleri ikinci tura götürmeye" veya "istifaya" zorlanmaktaydı. Morales ve gücünü aldığı MAS ("Movimiento al Socialismo"= "Sosyalizme doğru Hareketi") bu saldırılara karşı teslim olmadı; ama iç güvenlik güçlerinin de protestocular arasına katılması ve gidişatın bir darbeyi kışkırtma yönünde olduğunu farkedince seçimlerin yenilenmesi kararını aldı. Ama bu da emperyalist ve pro-emperyalist ittifakın kabaran iştahını kesmekte yeterli olmadı; "muhalefet" saflarına geçen genel kurmay başkanı Morales'in istifasını istedi. Ülkesinin selameti için bu istifayı kabullenmesine rağmen, faşist müdahalenin izleyen hamlesi Morales'in tutuklanması oldu.

Bundan sonraki gelişmeleri, faşist darbeye karşı halk tepkilerinin olup olmayacağını, olursa kitleselliğinin ve etkisinin ne olacağını izleyeceğiz. Bolivya darbesinin, Venezuela'ya dönük yeni bir emperyalist müdahalenin tetikleyicisi olup olmayacağını da kısa zamanda anlayacağız. Ama bir özelliğe dikkati çekmek gerekebilir: ABD emperyalizmin, açık/örtük çok sayıda müdahalesine rağmen, şimdiye kadar Bolivarcı Venezuela Cumhuriyeti'nin sosyalist eğilimli iktidarını devirmekte bu denli zorlanmasının nedenini, silahlı kuvvetler komutasını ayartmakta başarılı olamamasında görmek gerekir. Anayasal kurumların da iktidar lehinde olmasının mutlaka olumlu katkıları oldu. Ama Bolivya'da da Morales'e 4. kez adaylığın kapılarını açan Anayasa Mahkemesi kararı Morales/MAS lehinde olmasına rağmen, askeri cenahın sadakati aynı ölçüde güvenilir değildi.

TÜRKİYE KARŞILAŞTIRILABİLİR BİR ÖRNEK Mİ?

AKP Türkiye'si Venezuela ile yakın ilişki geliştirmişti. AKP Genel Başkanı ABD'nin bu ülkeye karşı yaptırımlarına aleni eleştiriler dahi dile getirmiş ve Türkiye ile koşutluklar da kurmuştu. Ancak yakın zamanda Venezuela'ya yaptırımlar daha ciddiye binince, AKP dış politikası da bunlara uyum sağlamak yönünde değişivermişti. Şimdilerde ABD'nin Türkiye üzerindeki yaptırımlarına veya yeni yaptırım tehditlerine kahramanca direnen ve sorunları kişisel ilişkileriyle çözen bir RTE imajı Türkiye kamuoyuna yeniden pazarlanmak isteniyor. RTE'nin Trump'ın daveti üzerine 13 Kasım'da (yarın) ABD'de yapması beklenen ikili görüşme öncesi AKP medyası ve trolleri her türlü gerçek dışı haber/yorum üretimine başvuruyor.

Ancak gerçekler bunun tam zıddında olabilir. Kaldı ki Trump'ın Kongre karşısındaki sıkışmışlığı, istese dahi bazı adımları atmasının önünde engel olacaktır. Bu arada RTE'nin, Trump'ın kendisine yazdığı hakâretamiz mektubu yanında götürüp muhatabına iade edeceği efsanesi iç kamuoyuna yönelik bir itibar onarımı gösterisi olmaktan öte anlam taşımıyor. Bunun dahi sağlanması şüpheli. Zira, Trump'ın muhtemel yanıtının "bu mektup tarihi işlevini gördü; getirmekle zahmet etmişsin, onu artık çöpe atabilirsin" minvalinde olması şaşırtıcı olmaz. Nitekim, 17 Ekim'deki Erdoğan-Pince görüşmesinin bu mektubun gölgesinde yapıldığını ve 120 saatlik ateşkesi de içeren mutabakat hükümleriyle ABD'nin Türkiye'nin "Barış Pınarı Harekâtı"nı istediği noktada durdurduğunu cümle alem bilmektedir. Eskilerin özdeyişiyle, "taş yerinde ağırdır". Zamanında alınmayan tavırlar sonradan istenen etkiyi doğurmaz, üstelik gülünç olma riskini de taşır. Kaldı ki Erdoğan, bir tepki biçimi olarak, Trump'ın davetini de reddedebilecek durumda değildi.

Erdoğan-Trump görüşmesinin bu mektuba rağmen, hem hakâret edenin hem de 17 Ekim Mutabakatına uymayanın ve bunu umursamayanın mekânında yapılıyor olması, sadece Suriye'deki sıkışmışlık üzerinden okunamaz. AKP Türkiye'sini bekleyen başka sıkışmışlıklar var. S-400 konusu ve bunun üzerinden gelebilecek CAATSA ("ABD'nin Hasımlarıyla Yaptırımlarla Mücadele Etme Yasası") yaptırımları, Senato gündemindeki diğer ticari ve askeri yaptırımlar, Halkbank davası üzerinden gelebilecek yüklü para cezası ve yaptırımlar başlıca endişe kaynaklarıdır. Bu ziyaretin bunları çözmesi beklenemez; belki sadece Trump'ın bu yaptırımları geciktirmesi ve hafifleterek uygulaması konusunda bazı sözler alınabilir. Ama muhtemelen karşılığında başka ödünler verilmesi pahasına...

Erdoğan'ın dosyasında götüreceği "F-35 kapsamında tutulma" ve "Fethullah Gülen'in iadesi" konusundaki talepleri ise, sırf gündemde yer alması ve iç kamuoyuna mesaj bakımından dile getirilebilecektir; bu konularda herhangi bir ilerleme kaydedilebilecek bir ortam yoktur. Suriye'de yeni oluşturulan 120 km'lik cebin 30 km. derinliğe ulaştırılmasına ilişkin sorunlar belki tartışma ve uzlaşma konusu olabilir. Ama PYD ile ABD arasındaki yenilenen ilişki biçiminin, YPG komutanının Türkiye'de kırmızı bültenle arandığı üzerinden "iade"; girişiminin herhangi bir sonuç vermesi beklenemez. AKP iktidarı, kendi yarattığı Suriye sorununun kendisine daha fazla zarar verecek boyutlara ulaşmasını halen engelleyebilecekken,

artık bu yönde adım atabilecek durumda bile değildir. (Esad ile uzlaşmasının ABD tarafından daha iyi gözle görülmemesi beklenir).

SONUÇ: BENZERLİK YOK

Erdoğan, ABD Başkanı ile görüşmeye giderken iki şey ummaktadır: Bir, eli boş dönmek ve bunu içeriye pazarlayabilmek için bazı kazanımlar elde edebilmek. (Ancak şimdiki durumda görünen, elde edebildiğinden fazlasını verecek olması olasılığıdır). İki, olası yaptırımları sınırlamaya çalışırken, kendisi ve ailesi üzerindeki kişisel yaptırım tehditlerini özellikle savuşturmak. (Bu tür kişisel zaafların varlığı, o kişiyi/hanedanı ülkesi için ağır bir yük haline getirme potansiyeli taşır).

Emperyalizme yaslanarak bölgesel emperyalist bir rol kapmaya çalışan mezhepçi bir iktidarın hazin sonu ile emperyalizmin bütün hışmına ve saldırılarına rağmen iyi kötü bir sosyalist projeyi uygulamaya çalışan Venezuela ve Bolivya'daki sol iktidarların hiçbir benzerliği bulunmamaktadır. Hatta benzer bir sonuçla karşılaşmaları dahi onları aynı sepete koymamıza götürmez. Nedir o benzer olabilecek sonuç? ABD, fırsatını bulduğunda, kendisi için RTE'den daha "güvenilir" bir siyasi hareketi iktidara taşımak için gereğini yapmaktan kaçınmayacaktır. Nitekim 15 Temmuz 2016'daki darbe girişimiyle bunu zaten ispatlamış durumdadır.

Sonuç olarak, emperyalizme karşı koyan, büyük güçler arasında "Ulu Hakan" misali sörf yaparak devletin bekasını ve çıkarlarını kovalayan bir "yüce reis" imgesinin, giderek katıksız müritler ve menfaatçiler dışında alıcısı pek kalmayacak gibidir.

haber.sol.org.tr/yazarlar/oguz-oyan/darbeler-cagi-yeniden-274131